

ČO SI VŠÍMAŤ PRI ČÍTANÍ BIBLICKÉHO TEXTU?

NARATÍVNA ANALÝZA

SSLic. Peter Olas

12. 4. 2024

NARATÍVNA ANALÝZA

= podrobný rozbor rozprávania, ktoré čítame

- Vychádza z textu, ktorý máme pred sebou, nezaujíma sa o to, ako text vznikol, pristupuje k nemu ako k celku
- Jej hlavným cieľom je porozumieť, k čomu text pozýva čitateľa
- všíma si rozličné detaily, ktoré majú čitateľovi pomôcť lepšie porozumieť danému textu a viac sa vžiť do situácie, o ktorej text hovorí

ČO SI MÁME VŠÍMAŤ?

Kontext a ohraničenie

Autor a čitateľ

Rozprávač

Dej

Časové a priestorové umiestnenie

Postavy

Uhol pohľadu

Čas

KONTEXT A OHRANIČENIE

- Kontext rozprávania je nevyhnutný pre správne pochopenie textu, ktorý čítame
- Každý príbeh je umiestnený do nejakého širšieho rozprávania
- Rozprávanie nemôže byť oddelené od širšieho kontextu – iba v ňom ho možno správne pochopiť
- Napr. **Lk 15** – všetky **3 prirovnania** sú spolu poprepájané, vytvárajú jeden celok a jedno veľké podobenstvo

MK 16,1-8

Ked' sa pominula sobota, Mária Magdaléna a Mária Jakubova i Salome nakúpili voňavé oleje a išli ho pomazať. V prvý deň týždňa, skoro ráno, po východe slnka, prišli k hrobu a hovorili si: "Kto nám odvalí kameň od vchodu do hrobu?" Ale keď sa pozreli, videli, že kameň je odvalený; bol totiž veľmi veľký. Keď vošli do hrobu, na pravej strane videli sedieť mladíka oblečeného do bieleho rúcha a strípili. On sa im prihovril: "Neľakajte sa! Hľadáte Ježiša Nazaretského, ktorý bol ukrižovaný. Vstal z mŕtvych. Niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho uložili. Ale choďte a povedzte jeho učeníkom a Petrovi: "Ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte, ako vám povedal.,, Vyšli a utekali od hrobu, lebo sa ich zmocnila hrôza a strach. A nepovedali nikomu nič, lebo sa báli.

Mk 15, 42-47: Keď sa už zvečerilo, pretože bol Prípravný deň, čiže deň pred sobotou, prišiel Jozef z Arimatey, významný člen rady, ktorý tiež očakával Božie kráľovstvo, smelo vošiel k Pilátovi a poprosil o Ježišovo telo. Pilát sa zadivil, že už zomrel. Zavolať si stotníka a opýtal sa ho, či je už mŕtvy. Keď mu to stotník potvrdil, daroval telo Jozefovi. On kúpil plátno a keď ho sňal, zavinul ho do plátna a uložil do hrobu vytesaného do skaly. A ku vchodu do hrobu privalil kameň. Mária Magdaléna a Mária Jozesova sa pozerali, kde ho uložili.

Mk 16,1-2: Keď sa pominula sobota, Mária Magdaléna a Mária Jakubova i Salome nakúpili voňavé oleje a išli ho pomazať. V prvý deň týždňa, skoro ráno, po východe slnka, prišli k hrobu

Mk 16,8-10: Vyšli a utekali od hrobu, lebo sa ich zmocnila hrôza a strach. A nepovedali nikomu nič, lebo sa báli. **(9)Keď ráno v prvý deň týždňa** vstal z mŕtvych, zjavil sa najprv Márii Magdaléne, z ktorej kedysi vyhnal sedem zlých duchov. **(10)**Ona išla a zvestovala to tým, čo s ním bývali a teraz boli smutní a plakali.

LK 1

- **26 V šiestom mesiaci** poslal Boh anjela Gabriela do galilejského mesta, ktoré sa volá Nazaret,
- 27 k panne zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho, menom Jozefovi. A meno panny bolo Mária.
- 28 Anjel prišiel k nej a povedal: "Zdravas, milosti plná, Pán s tebou."
- 29 Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav.
- (...)
- 36 Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. **Už je v šiestom mesiaci.** A hovorili o nej, že je neplodná!
- 37 Lebo Bohu nič nie je nemožné."

MT 17

- 1 **O šest' dní** vzal Ježiš so sebou Petra, Jakuba a jeho brata Jána a vyviedol ich na vysoký vrch do samoty.
- 2 Tam sa pred nimi premenil: tvár mu zažiarila s'á slnko a odev mu zbelel ako svetlo.

MT 16

- 28 Veru, hovorím vám: **Niektorí z tých, čo tu stoja, neokúsia smrť, kým neuvidia Syna človeka, ako prichádza vo svojom kráľovstve."**

AUTOR A ČITATEĽ

Autor: Nieкто, kto správu odovzdáva

Prvotný: Boh

Druhotný: ľudský autor

Reálny: ten, kto ju naozaj píše

Ideálny: ten, kto sa zdá, že ju píše

Čitateľ: Nieкто, kto správu prijíma

Vyjadrený: keď je presne napísané,
komu je adresovaný

Nevyjadrený: každý čitateľ textu

ROZPRÁVAČ

- Ten, kto približuje čitateľovi to, čo nie je vidieť na scéne
- **Udalosť** (objektívna) a **rozprávanie** (subjektívne)
- Je potrebné všímať si, ako rozprávač reaguje, lebo on nám najpresvedčivejšie odhaľuje to, ako danej scéne rozumieť
- V evanjeliách je rozprávačom podobenstiev sám Ježiš

- Napr. **Lk 15,1-3**: Približovali sa k nemu všetci mýtnici a hriešnici a počúvali ho. Farizeji a zákonníci šomrali: "Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi. Preto im povedal toto podobenstvo:

DEJ

- Je to obsah rozprávania, ktorý pozostáva z viacerých udalostí
- Do deja patria osoby, miesta, situácie o ktorých príbeh rozpráva
- Dej je čitateľovi známy iba vďaka tomu, kto rozpráva
- 5 častí: **predstavenie, začiatok, zápleтка, vyriešenie, záver**
- **Mk 5,21-43**

MK 4,35-41

V ten deň, keď sa zvečerilo, im povedal: "Prejdime na druhý breh." I opustili zástup a vzali ho so sebou tak, ako bol, na lodi. Boli s ním aj iné lode. Tu sa strhla veľká víchrica a vlny sa valili na loď, takže sa loď už naplňala. On bol v zadnej časti lode a spal na poduške. Zobudili ho a povedali mu: "Učiteľ, nedbáš o to, že hynieme?," On vstal, pohrozil vetru a povedal moru: "Mlč, utíš sa!" Vietor prestal a nastalo veľké ticho. A im povedal: "Čo sa tak bojíte?! Ešte stále nemáte vieru?," Zmocnil sa ich veľký strach a jeden druhému hovorili: "Čo myslíš, kto je to, že ho i vietor i more poslúchajú?"

ČASOVÉ A PRIESTOROVÉ UMIESTNENIE

- Vytvárajú svet a atmosféru, v ktorom sa odohráva dej a v ktorom postavy nejako konajú
- **Časové umiestnenie**: ráno, večer, v sobotu, štyri hodiny popoludní,...
- **Priestorové a geografické umiestnenie**: Kafarnaum, synagóga, púšť, Jericho, dom, Galilea, Nazaret, Dekapol, vrch, more, mesto, ulica, Chrám, izba, hrob
- **Kultúrne umiestnenie**
- **Spoločenské umiestnenie**

POSTAVY

= Nositelia deja

- Všímať si ich fyzický a spoločenský opis, ich činnosť, slová
- Ako sa daná postava javí a ako je opísaná: bohato či v skratke?
- **Protagonista** – hlavný dejateľ
- **Antagonista** – oponent protagonistu
- **Komparzisti**
- Vzťah postáv k Bohu
- Vzťah medzi postavami navzájom

UHOL POHĽADU

- **Spôsob, akým autor podáva informácie** čitateľovi a akým hodnotí situácie a postavy
- Spôsob, akým nejaká postava prítomná v rozprávaní podáva realitu
- Vyjadruje postoj postavy k danému deju – čo odkomunikovať a čo nie
- Čo postava robí alebo znáša?
- Čo postava pociťuje alebo zakúša?
- Čo si myslí alebo hovorí?

ČAS

- Rozprávací a rozprávajúci čas
- Vzťah medzi rozpráváním a udalosťou – prolexia (**predchádzanie**), analexia (**spätný pohľad**)

Jn 13,1-4: Bolo pred veľkonočnými sviatkami. Ježiš **vedel, že nadišla jeho hodina odísť z tohoto sveta k Otcovi**. A pretože miloval svojich, čo boli na svete, miloval ich do krajnosti. Pri večeri, keď už diabol vnukol Judášovi, synovi Šimona Iškariotského, **aby ho zradil**, Ježiš vo vedomí, že mu Otec dal do rúk všetko a že **od Boha vyšiel a k Bohu odchádza**, vstal od stola, zoblíkol si odev, vzal plátennú zásteru a prepásal sa.

PRAKTICKÉ CVIČENIE: MK 5,1-20

Kontext a ohraničenie

Autor a čitateľ

Rozprávač

Dej

Časové a priestorové umiestnenie

Postavy

Uhol pohľadu

Čas